

LAUREA

AMMATTIKORKEAKOULU

Yhdessä enemmän

Kotiutumisprosessin kehittäminen vastaanotto- kodille ja tehostetulle kotiuttavalle perhe- työlle

Vaarala, Sini

2017 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Yhdessä enemmän

Kotiutumisprosessin kehittäminen vastaanottokodille ja tehostetulle kotiuttavalle perhetyölle

Vaarala, Sini
Sosiaalian koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2017

Vaarala, Sini

Kotiutumisprosessin kehittäminen vastaanottokodille ja tehostetulle kotiuttavalle perhetyölle

Vuosi 2017 Sivumäärä 40

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä vastaanottokoti Kotirinteen ja tehostetun kotiuttavan perhetyön kanssa. Opinnäytetyön aiheena oli selvittää, minkälainen prosessi nuoren kotiutuminen Kotirinteen vastaanottokodista on. Tarkoituksena oli laatia vastaanottokodin ja tehostetun kotiuttavan perhetyön prosessikuvaus. Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehityksessä käsitellään vastaanottokotien toimintaa, lastensuojelun perhetyötä sekä prosessikuvausten kehittämistä.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena. Tutkimusaineisto kerättiin kirjallisuuteen perehtymällä sekä haastattelemalla vastaanottokodin ja tehostetun kotiuttavan perhetyön työntekijöitä sekä heidän esimiestään. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina keväällä 2017. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Aineiston analysoinnissa käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia.

Opinnäytetyön tutkimustuloksien mukaan kotiutumisprosessi on aina tapauskohtainen ja prosessin kaikissa vaiheissa on tärkeää huomioida koko perhe. Tutkimustulokset osoittivat, että vastaanottokoti ja tehostettu kotiuttava perhetyö työskentelevät limittäin eli osittain päällekkäin. Prosessikuvausta käytetään uusien työntekijöiden perehdytyksessä ja asiakasprosessien suunnittelussa. Opinnäytetyön tuloksia ei voida yleistää.

Asiasanat: vastaanottokodit, perhetyö, prosessikuvaus

Vaarala, Sini

The development of the returning home process for the reception home and the intensified family work

Year	2017	Pages	40
------	------	-------	----

This Bachelor's thesis was conducted in co-operation with a reception home and intensified family work. The aim of this thesis was to find out what kind of process is needed to return home from a reception home (Kotirinne). The purpose was to create a process description for the reception home and intensified family work. The theoretical framework of the thesis consists of reception homes, family work and the development of the process description.

The thesis was carried out as a qualitative research. The research material was collected by studying literature and interviewing the workers of the reception home, intensified family work and their superior. The interviews were conducted as individual interviews in the spring of 2017. The data collection method was a theme interview. The results of the interviews were analysed by using content analysis.

The results indicate that the process is always case-specific. It was also discovered that it is important to take account of the whole family in every part of the process. The results reveal that the reception home and intensified family work are work that partly overlaps. The process description can be used in the introduction for a new employee and process planning. The results of the thesis cannot be generalized.

Keywords: reception homes, family work, process description

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset.....	7
3	Vastaanottokoti ja perhetyö.....	8
3.1	Vastaanottokoti.....	8
3.2	Kotirinteen vastaanottokoti.....	10
3.3	Perhetyö ja lastensuojelun avohuollon perhetyö	11
3.4	Tehostettu kotiuttava perhetyö	12
4	Prosessikuvauksen kehittäminen.....	13
4.1	Prosessi ja prosessiajattelun hyödyt.....	13
4.2	Prosessikuvaus	14
5	Tutkimuksen toteutus	15
5.1	Kvalitatiivinen tutkimus ja kehittämistutkimus.....	15
5.2	Tutkimusaineiston kerääminen	16
5.3	Aineiston analyysi	18
6	Tulokset	20
6.1	Kotiutumisen valmistelu.....	21
6.2	Limittäin työskentely	23
6.3	Kotiutuminen.....	25
6.4	Kehittämistarpeet	26
7	Johtopäätökset	27
7.1	Kotiutumisprosessi	27
7.2	Kehittämistarpeet kotiutumisprosessissa	30
7.3	Tuloksien pohdinta	31
7.4	Luotettavuus ja eettiset kysymykset	33
	Lähteet.....	35
	Taulukot	37
	Liitteet	38

1 Johdanto

Nuoren sijoittaminen vastaanottokotiin ja vastaanottokodista kotiutuminen ovat siirtymiä, jotka ovat lähes aina kriisejä sekä lapselle että hänen perheelleen. Siirtymävaiheet ovat haavoittuvia alueita lastensuojelussa, sillä niissä liikutaan muutoksen maaperällä. Ne herättävät monenlaisia tunteita niin lapsissa, vanhemmissa, kuin työntekijöissäkkin. Niihin voi liittyä pettymystä, uteliaisuutta ja jännitystä, mutta toisaalta myös helpotusta. Keskeisenä haasteena siirtymävaiheessa on turvata lapsen hyvinvointi ja arki. Aikuisen tehtävänä on ylläpitää ja tarvittaessa muuttaa elämisen kurssi lapsen kasvulle ja kehitykselle suotuisaan suuntaan. On varmistettava, että lapsella säilyy tunnetason kokemus siitä, että hän on turvassa, hänestä pidetään huolta ja hänen perhettään autetaan. (Känkänen 2013, 264, 269.)

Opinnäytetyöni yhteistyökumppanina on Kotirinteen vastaanottokoti, 12-17-vuotiaille tarkoitettu vastaanottava lastensuojelun arviointiyksikkö, jossa sijoitusaika on yleensä kahdesta neljään kuukautta. Vastaanottokodin yhteydessä toimii tehostettu kotiuttava perhetyö, joka on lastensuojelun asiakkuudessa olevan lapsen tai nuoren tukitoimi, jolla tuetaan vanhemmuutta, lapsen tai nuoren kotona asumista tai kotiutumista sijoituksen jälkeen. Vastaanottokoti ja kotiuttava perhetyö tekevät yhteistyötä siirtymävaiheessa, jossa nuoren arviointijakso vastaanottokodissa päättyy ja nuori kotiutuu sekä siirtyy kotiuttavan perhetyön asiakkaaksi.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää, minkälainen prosessi nuoren kotiutuminen Kotirinteen vastaanottokodista on. Kehittämistehtävänä on laatia vastaanottokodin ja tehostetun kotiuttavan perhetyön prosessikuvaus, joka esittää vastaanottokodista perhetyön asiakkaaksi siirtymisen vaiheet sekä eri toimijoiden tehtävät. Lisäksi opinnäytetyölläni kartoitetaan kehittämistarpeita siirtymäprosessiin liittyen.

Opinnäytetyöni on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, jossa on kehittämistutkimuksen piirteitä. Tutkimusaineiston keräsin kirjallisuuteen perehtymällä sekä haastattelemalla vastaanottokodin ja tehostetun kotiuttavan perhetyön työntekijöitä sekä heidän esimiestään. Aineistonkeruumenetelmänä käytin teemahaastattelua. Haastattelut toteutin yksilohaastatteluina. Aineiston analysoinnissa käytin teoriaohjaavaa analyysia, joka on yksi sisällönanalyysin analysointitavoista.

2 Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni aihe valikoitui Hyvinkään kaupungin vastaanottokoti Kotirinteen ja tehostetun kotiuttavan perhetyön tarpeesta kehittää toimintaansa. Opinnäytetyöni tarkoituksena on selkeyttää vastaanottokodin ja kotiuttavan perhetyön yhteistyötä. Yhteistyötä tehdään siirtymävaiheessa, jossa nuoren arviointijakso vastaanottokodissa päättyy ja nuori kotiutuu sekä siirtyy kotiuttavan perhetyön asiakkaaksi. Vastaanottokoti ja kotiuttava perhetyö ovat tehneet yhteistyötä noin viiden vuoden ajan. Ennen sitä kotiuttavaa perhetyötä Hyvinkäällä tarjosi intensiivinen perhetyö. Vuonna 2012 Hyvinkäälle perustettiin arviointiyksikkö, Kotirinteen vastaanottokoti, sekä sen yhteyteen tehostettu kotiuttava perhetyö.

Sekä vastaanottokodin ja kotiuttavan perhetyön omia prosessikuvauksia että yhteistyöprosessia on kehitetty alusta alkaen. Nykymuotoiset vastaanottokodin ja kotiuttavan perhetyön prosessikuvaukset valmistuivat vuonna 2014, jonka jälkeen on paneuduttu yhteistyöprosessin kehittämiseen. Yhteistyöprosessin kehittämisessä on muun muassa seuraavia tavoitteita: 1) hyödyntää arviointiyksikön moniammatillisen tiimin osaaminen kotiutumisen, 2) mahdollistaa nuoren ja perheen etu toteuttamalla ”saattaen vaihtaan” -periaatetta, sekä 3) huomioida käytettävissä olevat resurssit. Opinnäytetyöni tavoitteena on laatia työelämälähtöinen, yhteistyökumppaniani hyödyttävä prosessikuvaus, jota voisi käyttää esimerkiksi uusien työntekijöiden perehdytyksessä ja asiakasprosessien suunnittelun mallina.

Vastaanottokodin ja kotiuttavan perhetyön työntekijöitä sekä heidän esimiestään haastattelella pyrin selvittämään, mitkä ovat vastaanottokodin ja perhetyön tehtävät ja tavoitteet nuoren kotiutuessa, sekä minkälaisia kehittämistarpeita siirtymäprosessissa on. Haastatteluiden pohjalta tarkoitukseni on havainnollistaa taulukon avulla kotiutumisprosessin vaiheet sekä toimijoiden (sosiaalityöntekijä, vastaanottokoti, kotiuttava perhetyö) tehtävät prosessin eri vaiheissa. Lisäksi opinnäytetyölläni tuodaan esiin kehittämistarpeita siirtymäprosessiin liittyen.

Opinnäytetyöni tutkimusongelma on: Minkälainen prosessi nuoren kotiutuminen Kotirinteen vastaanottokodista on?

Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ovat:

- 1) Mitkä ovat vastaanottokodin ja perhetyön tehtävät ja tavoitteet nuoren kotiutuessa?
- 2) Minkälaisia kehittämistarpeita siirtymäprosessissa on?

3 Vastaanottokoti ja perhetyö

Lastensuojelun palvelujärjestelmään kuuluvat ehkäisevä lastensuojelu sekä lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu, jolla on viimeinen vastuu lapsen hyvinvoinnin turvaamisesta. Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu koostuu lastensuojelutarpeen arvioinnista, erilaisista avohuollon tukitoimista, lapsen kiireellisestä sijoituksesta ja huostaanotosta, sijaishuollosta sekä jälkihuollosta. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä koordinoi lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelutyötä ja huolehtii yksittäisen lapsen asiakasprosessin etenemisestä. (Lastensuojelun palvelujärjestelmä 2016.)

Lastensuojelun asiakkuudessa oleville perheille vastaanottokodin ja lastensuojelun perhetyön palveluita tarjoavat kunnat. Lastensuojelulain (417/2007, 10:57 §) mukaan lastensuojelulaitoksia, joissa voidaan järjestää lapsen sijaishuoltoa ja sijoitus avohuollon tukitoimena, ovat lastenkodit, koulukodit sekä muut näihin rinnastettavissa olevat lastensuojelulaitokset. Lastensuojelulain (417/2007, 7:36 §) mukaan tehostettu perhetyö on lastensuojelun avohuollon tukitoimi. Useimmiten kunnat käyttävät perhetyön palvelustaan tehostettu perhetyö -nimeä. Vastaanottokodin ja tehostettu kotiuttava perhetyö -nimellä toimivan perhetyön yhteistyö ei ole yleisesti tunnettu tai tutkittu työmuoto.

Vastaanottokodit ja lastensuojelun perhetyö tekevät yhteistyötä useissa kunnissa, esimerkiksi Järvenpäässä ja Espoossa. Järvenpään kaupungin Auerkulman vastaanottoyksikössä lapsen kotiinpaluussa tukea tarjoaa joko perhetyön yksikkö tai oma lyhytaikainen kotiuttava perhetyö (Perhetukikeskus Auerkulma 2016). Järvenpäässä perhetyötä tehdään siis kotiuttava perhetyö -nimellä, kuten Hyvinkäälläkin. Espoon kaupunki puolestaan tarjoaa Poijupuiston lastensuojelupalveluita, jossa avohuollon palveluna toimii tehostettu perhetyö ja sijaishuollon palveluna vastaanottokodin palvelut (Pojupuiston lastensuojelupalvelut 2016). Poijupuiston vastaanottokoti on toiminta-ajatukseltaan hyvin samankaltainen kuin Kotirinteen vastaanottokoti.

3.1 Vastaanottokoti

Lastensuojelulaitoksia ovat lastenkodit, nuorisokodit ja koulukodit sekä niihin rinnastettavissa olevat yksiköt, esimerkiksi vastaanottokodit ja laitosluvan saaneet ammatilliset perhekodit (Saastamoinen 2010, 89; Lastensuojelulaki 417/2007, 10:57 §). Lastensuojelulaitoksia ylläpitävät pääasiassa valtio, kunnat tai yksityiset yhteisöt. Vastaanottokodit ovat lastensuojelulaitoksia, joissa järjestetään lasten sijaishuoltoa myös kiireellisissä tilanteissa. Lapsi majoitetaan vastaanottokotiin siihen saakka, että pysyvämpi sijoituspaikka saadaan järjestettyä.

(Saastamoinen 2010, 90.) Sijoitukset vastaanottokodissa kestävät pääasiassa korkeintaan puoli vuotta (Vastaanottokoti 2016).

Vastaanottokotien tehtävänä on selvittää ja arvioida lastensuojelun tarpeessa olevan lapsen ja hänen perheensä elämäntilannetta. Vastaanottokoti vastaa sijoituksen aikaisesta lapsen kasvun ja kehityksen tukemisesta sekä tarvittaessa huolehtii erityishoidon ja kuntoutuksen järjestämisestä. Vastaanottokodissa työskennellään lapsen, vanhempien, perheen verkostojen ja viranomaisverkoston kanssa. Työskentelyn tarkoituksena on yhdessä arvioida vanhempien hoito- ja kasvatuskykyä sekä vanhempien edellytyksiä ja voimavaroja turvata lapsen edun mukainen huolenpito. (Vastaanottokoti 2016.) Tavoitteena on löytää lapsen edun mukainen ratkaisu yhdessä lapsen, perheen ja yhteistyötahojen kanssa (Saastamoinen 2010, 90).

Vastaanottokodin tärkeänä tavoitteena on auttaa perheitä löytämään vaihtoehtoja lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyviin pulmiin. Vastaanottokodin tehtävänä on käydä keskustelua vanhempien kanssa siitä, miten perheen ongelmat vaikuttavat lapseen ja hänen kehitykseensä. Vastaanottokodissa olon aikana tehdään ratkaisu siitä, palaako lapsi kotiin vai sijoitetaanko hänet kodin ulkopuolelle lyhyt- tai pitkäaikaisesti. Jos päädytään kodin ulkopuoliseen sijoitukseen, lapselle etsitään hänen tarpeisiinsa vastaava sijaishuoltopaikka esimerkiksi lastensuojelulaitoksesta tai perhekodista. Tavoitteena on valmistella suunnitelmallinen ja lapsen tarpeiden mukainen sijoitus yhteistyössä perheen kanssa. (Vastaanottokoti 2016.)

Vastaanottokodin perustehtävänä on laatia arvio siitä, missä lapsen turvallisen ja tarpeiden mukaisen hoidon ja huollon tulee tapahtua. Toisena keskeisenä tehtävänä on tarpeen mukaan tehdä lapsen ja hänen läheistensä kanssa kriisityötä. Lastensuojelun sijaishuoltopaikoissa lasten ja nuorten perushoito on osa arkirutiineja. Arki pyritään luomaan normaalien arkirutiinien mukaiseksi, jolloin päivärytmi muodostuu säännölliseksi. Lapsen ja perheen tilanteen arvioinnin tavoitteena on arvioida esimerkiksi seuraavia asioita: mistä syystä kasvu ja kehitys on tämän lapsen kohdalla vaarantunut, pystyvätkö vanhemmat ottamaan vastuun lapsesta, kykenevätkö vanhemmat tarjoamaan lapselle riittävän hyvän vanhemmuuden ja turvallisen kasvuympäristön, saako lapsi ikätasoonsa nähden riittävän hyvän hoidon ja huolenpidon, sekä ovatko vanhemmat valmiita ottamaan apua vastaan ja ymmärtävätkö vanhemmat, miksi he ottavat tarjottua apua vastaan. (Vastaanottokoti 2016.)

Arviointi laaditaan lapsen yksilölliset tarpeet huomioiden. Arviointi voi sisältää esimerkiksi seuraavia asioita: lapsen hyvinvoinnin eli fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kehityksen arviointi, lapsen toiminnan eli leikin, käyttäytymisen ja vuorovaikutuksen havainnointi, keskustelu vanhempien kanssa heidän näkemyksistään sekä tarvittavien viranomaisten, kuten lastenpsykiatrian konsultointi. Vanhempia tuetaan oman tilanteensa selvittelyssä ja vanhemmuudessa esimerkiksi seuraavilla tavoilla: tekemällä perhetyötä, tukemalla arjen vanhemmuutta,

motivoimalla hakeutumaan palveluiden, kuten mielenterveys- ja päihdepalveluiden piiriin tarvittaessa, motivoimalla pitämään yhteyttä lapseen sijoituksen aikana, auttamalla ymmärtämään lapsen tilannetta ja hyväksymään mahdollinen sijaishuoltopäätös, sekä tukemalla vanhempia heidän omassa kriisissään ja hakemaan tarvittaessa apua. (Vastaanottokoti 2016.)

3.2 Kotirinteen vastaanottokoti

Kotirinteen vastaanottokoti on 12-17-vuotiaille nuorille tarkoitettu vastaanottava lastensuojelun yksikkö. Sijoituksen tarkoituksena on tukea nuorta ja hänen perhettään arjen ongelmatilanteiden muuttamiseksi. Sijoitusaika on tyypillisesti kahdesta neljään kuukautta ja arviointijakson ensisijaisena tavoitteena on nuoren kotiinpaluu. Kotirinteen toimintaa ohjaavia arvoja ovat avoimuus, turvallisuus, yksilön kunnioitus, vastuullisuus sekä usko yksilön voimavaroihin ja kehittymiseen. Vastaanottokodissa työskentelevät vastaava ohjaaja, kuusi ohjaajaa, yövalvoja, psykiatrinen sairaanhoitaja, toimintaterapeutti ja kodinhuollon ohjaaja sekä vastaanottokodin esimies. (Kotirinteen vastaanottokoti 2016.)

Kotirinteeseen tullaan aina sosiaalityöntekijän päätöksellä, joka sopii asiasta virka-aikaan tuen tarpeen selkiytyessä. Ennen vastaanottokotiin muuttamista pyritään yleensä järjestämään tutustumiskäynti. Jos kotona on äkillinen kriisi ilta-aikaan tai viikonloppuna, arvioidaan tilanne sosiaalipäivystyksessä ja tarvittaessa sijoitetaan nuori Kotirinteen vastaanottokotiin. Noin viikon sisällä saapumisesta järjestetään tuloneuvottelu, jossa keskustellaan eri osapuolten käsityksistä tilanteesta ja laaditaan tavoitteet arviointijaksolle. Arviointijaksolla perheen tilanteessa yritetään saada aikaan tarvittavia muutoksia, jotta nuoren kotiinpaluu mahdollistuisi. (Sijoitus Kotirinteessä 2016.)

Perhetapaamisia Kotirinteessä järjestetään viikoittain. Perhetyön sisältöä ja tavoitteita tarkastellaan kuukausittain järjestettävissä neuvotteluissa. Perhetapaamissa pyritään yhdessä löytämään arviointijakson tarpeeseen johtaneita tekijöitä sekä toimintamalleja elämäntilanteen ratkeamiseksi. Arviointi Kotirinteessä tarkoittaa sitä, että nuoren elämäntilannetta pyritään selvittämään laaja-alaisesti. Sijoituksen päättyessä Kotirinteessä kirjoitetaan nuoresta loppuyhteenveto, sairaanhoitajan arvio nuoren psyykkisestä ja fyysisestä terveydestä, sekä toimintaterapeutin arvio nuoren toimintakyvystä. Kodin ulkopuoliseen sijoitukseen päädytään silloin, jos kotiinpaluu ei ole mahdollinen. Tällöin keskustellaan yhdessä siitä, millainen sijoituspaikka olisi nuorelle sopivin, ja tutustutaan tulevaan sijoituspaikkaan nuoren ja hänen vanhempiensa sekä sosiaalityöntekijän kanssa. (Sijoitus Kotirinteessä 2016.)

3.3 Perhetyö ja lastensuojelun avohuollon perhetyö

Perhetyö on asiakkaan ja hänen perheensä hyvinvoinnin tukemista, jonka tarkoituksena on perheen vuorovaikutuksen parantaminen ja voimavarojen vahvistaminen. Lastensuojelun asiakkaana oleva lapsi ja hänen perheensä ovat oikeutettuja sosiaalihuoltolain mukaiseen perhetyöhön tai lastensuojelulain mukaiseen tehostettuun perhetyöhön. Perhetyötä voidaan tehdä joko ehkäisevänä tai niin sanottuna korjaavana työnä. Luonteeltaan perhetyö on suunnitelmallista, kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä. Perhetyöllä tuetaan erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten terveyttä sekä kehitystä. Perhetyön avulla tuetaan vanhemmuutta, ohjataan lasten hoidossa ja kasvatuksessa sekä kodin arjen ja arkirutiinien hallinnassa. Perhetyöllä myös vahvistetaan perheen toimintakykyä, tuetaan vuorovaikutustaitoja ja sosiaalisen verkoston laajentamista sekä ehkäistään syrjäytymistä. (Tirkkonen 2015.)

Perhetyö on määritelmältään monimerkityksellinen ja siksi sille on laadittu monta perustelua ja kuvausta eri lähtökohdista. Perhetyön ammattilaiset voivat myös edustaa erilaisia ammattinimikkeitä tai -ryhmiä. (Rönkkö & Rytönen 2010, 27.) Heinon (2008, 44) mukaan pelkästään Helsingissä on laskettu olevan käytössä 50-60 käsitettä perhetyöstä. Jokainen kunta, työyhteisö, yksikkö, projekti tai tiimi määrittävät perhetyön oman toimintakontekstinsa ja työnsä perustehtävän kautta. Käsitteet viittaavat usein perhetyötä tarjoavaan paikkaan tai organisaatioon, esimerkiksi seurakunnan tai neuvolan perhetyö sekä laitoksessa tehtävä perhetyö. Käsitteellä voidaan myös viitata pyrkimykseen, esimerkiksi ehkäisevä, tehostettu tai kuntouttava perhetyö sekä perhekuntoutus, tai metodiin, kuten toiminnallinen tai intensiivinen perhetyö. Lisäksi käsite voi kertoa työn kohteen, esimerkiksi vauvaperhetyö, baby blues tai päihdeperhetyö. (Heino 2008, 44; THL 2010, 134.)

Kun perhetyötä tekevät yksityiset palveluntuottajat, kuten yhdistykset tai seurakunnat, perhetyö on sosiaalihuoltolain mukainen palvelu, eikä vaadi lastensuojelun asiakkuutta (Tirkkonen 2015). Lastensuojelun perhetyö on lastensuojelun avohuollon tukitoimi (Lastensuojelulaki 417/2007, 7:36 §). Lastensuojelun perhetyön asiakkuus tulee vireille sosiaalityöntekijän tekemän lastensuojelutarpeen selvityksen kautta. Selvityksen taustalla on huoli lapsen kasvusta, kehityksestä ja hyvinvoinnista tai vanhemmuudesta. Perhetyöntekijän on hyvä olla mukana arvioimassa, hyötyykö kyseinen perhe perhetyöstä. Selvityksen jälkeen sosiaalityöntekijä tekee perheen kanssa lastensuojelun avohuollon asiakassuunnitelman, jossa sovitaan perhetyön aloittamisesta. Perhetyö on suunnitelmallista, tavoitteellista, määräaikaista ja kestoltaan rajoittua, joten sen tulisi tarvittaessa olla hyvinkin intensiivistä tukea. Luonteeltaan se on muutostyötä, minkä vuoksi muutoksia tulisi arvioida riittävän usein. (THL 2010, 135.)

Perhetyöntekijä työskentelee perheen arjessa itsenäisesti, mutta konsultoi sosiaalityöntekijää tarvittaessa ja pitää hänet ajan tasalla perheen tilanteesta. Tukeminen voi olla esimerkiksi

keskustelua lapsen ja vanhempien kanssa, perheen ohjeistamista arjenhallinnassa, lapsen ja vanhempien välisen vuorovaikutuksen vahvistamista, perheen sisäisten ja ulkoisten ihmisen- ja kasvatusongelmien esille ottamista ja ohjaamista niiden käsittelyssä, vanhempien rohkaisemista heidän kasvatustehtävässään, sekä lapsen ja nuoren tukemista ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Työskentelyn aikana perhetyöntekijä havainnoi, raportoi ja dokumentoi lapsen ja perheen tilanteessa tapahtuvia muutoksia peilaten niitä tehtyyn perhetyön suunnitelmaan. Myös muita perheen tuen tarpeita arvioidaan yhdessä sosiaalityöntekijän kanssa. (THL 2010, 135-136.)

Perhetyön etenemistä arvioidaan säännöllisesti perheen ja sosiaalityöntekijän kanssa pidettävissä asiakassuunnitelman ja perhetyön suunnitelman arviointipalaverissa. Perhetyön tuottamat hyödyt voivat olla esimerkiksi seuraavia: lapsen ja perheen elämäntilanteen selkeä muutos, lapsen kokemus nähdyksi ja kuulluksi tulemisesta, vanhemmuuden voimavarojen lisääntyminen, perheen vuorovaikutuksen ja arjenhallinnan vahvistuminen, perheen muut avuntarpeet selvitetään sekä lapsen mahdollinen huostaanotto ja kodin ulkopuolelle sijoittaminen ehkäistään tai sijoitus lopetetaan. Huostaanottotilanteissa perhetyöntekijä valmistelee ja tukee sekä lasta että perhettä siten, että suhteet läheisiin säilyvät. (THL 2010, 136.)

3.4 Tehostettu kotiuttava perhetyö

Hyvinkään kaupungin tehostettu kotiuttava perhetyö on lastensuojelun asiakkaana olevan perheen, lapsen tai nuoren tukitoimi (Kotiuttava perhetyö 2016). Kotiuttava perhetyö on korjaava lastensuojelutyötä, jota tehdään sijoituksen tai huostaanoton aikana sekä sen jälkeen. Kotiuttava perhetyö perustuu sosiaalityöntekijän tekemään asiakassuunnitelmaan. Kotiuttavalla perhetyöllä pyritään vastaamaan perheen kuntouttaviin, hoidollisiin ja kasvatuksellisiin tarpeisiin lapsilähtöisesti. Tarkoituksena on nopeuttaa ja varmistaa lapsen kotiinpaluu sijoituksen jälkeen. Sijoituksen aikana tavoitteena on tukea perhettä siten, että rakentavat suhteet läheisiin vahvistuvat ja kotiinpaluu on mahdollinen. (Perheohjaajan tehtäväkuvaus 2013.)

Perheohjaajat tapaavat perhettä 1-5 kertaa viikossa ja työskentely kestää tyypillisesti 3-9 kuukautta. Työskentelyn pituus määritellään yhdessä perheen kanssa aloituspalaverissa ja työskentelyä arvioidaan säännöllisesti väliaikapalaverilla. Tavoitteina työskentelyssä voivat esimerkiksi olla vanhemmuuden vahvistuminen, arjen sujuminen ja perheen yhdistyminen. Työskentely pyritään aloittamaan jo lapsen tai nuoren sijoituksen aikana. (Kotiuttava perhetyö 2016.) Käsitteessä oleva termi ”tehostettu” viittaa työskentelyyn intensiivisyyteen; tapaa-

misten tiiviiseen tahtiin ja perhetyön jaksojen ajallisesti lyhyeen keston. Termillä ”kotiuttava” puolestaan viitataan nuoren kotiutumiseen esimerkiksi Kotirinteen vastaanottokodista tai muusta sijaishuoltopaikasta.

Perheohjaajat tekevät yhteistyötä muun muassa perheen, perheen verkoston, sosiaalityöntekijän ja muun viranomaisverkoston kanssa. Perheelle nimetään omat työntekijät ja työskentely voidaan tehdä yksin tai parityönä. Tapaamisia järjestetään perheen kotona sekä toiminnallisissa ympäristöissä. Perheohjaajat työskentelevät pääsääntöisesti arkisin 9-18 ja tarvittaessa viikonloppuisin. Kotiuttavan perhetyön toimintaa ohjaavia arvoja ovat avoimuus, luottamuksellisuus, kunnioitus sekä usko perheen voimavaroihin ja muutokseen. Kotiuttavan perhetyön käyttämiä menetelmiä ovat keskustelut perheenjäsenten kanssa, toiminnallisuus harrastusten ja kulttuurin avulla sekä ohjaus käytännön asioissa, kuten virastoasioinnissa ja hakemusten täyttämässä. Muita menetelmiä ja välineitä ovat esimerkiksi roolikartat, kortit ja lomakkeet sekä perhearviointi ja motivointi muutokseen. (Kotiuttava perhetyö 2016.)

4 Prosessikuvauksen kehittäminen

Tässä luvussa käsittelemme prosessikuvauksen kehittämistä, sillä opinnäytetyöni kehittämistehtävänä on laatia vastaanottokodin ja tehostetun kotiuttavan perhetyön prosessikuvaus. Alaluvussa 4.1 kuvailen prosessin käsitettä sen eri merkityksissä, prosessin tarkoitusta sekä sitä, minkälaisia hyötyjä prosessiajattelusta on. Alaluvussa 4.2 esittelen prosessikuvauksen tarkoitusta sekä sisältöä. Opinnäytetyössäni prosessikuvaus on taulukon muodossa (taulukko 1).

4.1 Prosessi ja prosessiajattelun hyödyt

Käsitettä prosessi käytetään lukuisissa eri merkityksissä. Prosessina voidaan ymmärtää mitä tahansa muutosta tai kehitystä, kuten oppimis- tai kasvuprosessi. Toisaalta prosessiksi voidaan nimittää mitä tahansa toimintaa, esimerkiksi neuvotteluprosessi. (Laamanen 2009, 19.) Prosessia voidaan myös luonnehtia toimintoketjuksi, jonka avulla yritys muuttaa saamansa panokset tuotoiksi asiakkaille. Projektista prosessi eroaa siten, että prosessi on ainutlaatuinen. Toisin kuin projekti, prosessi on toistuva sarja tehtäviä, joita voidaan määritellä ja mitata. Prosessia voidaan ohjata siten, että tulokset vastaavat niille asetettuja laatuvaatimuksia. (Lecklin 2006, 123-124.)

Kun tarkoitetaan organisaatiossa tapahtuvaa toimintaa, puhutaan toimintaprosessista. Toimintaprosessissa on joukko toisiinsa loogisesti liittyviä toimintoja ja niiden toteuttamiseen tarvittavia resursseja, joiden avulla saadaan aikaan toiminnan tulokset. Prosessit ovat osa organisaation toimintajärjestelmää. Toimintajärjestelmä sisältää organisaation toimintatavat, kuten prosessit, työmenetelmät, tietojärjestelmät, tilat, tuotteet sekä palvelut. (Laamanen 2009, 19, 34.)

Prosessin tehtävänä on kuvata organisaation toiminnan logiikkaa, eli sitä toimintojen sarjaa, jonka avulla saavutetaan organisaation tulokset. Prosessiajattelussa lähdetään liikkeelle asiakkaasta ja hänen tarpeistaan. Ensiksi mietitään, minkälaisilla palveluilla asiakkaan tarpeet voidaan tyydyttää. Sen jälkeen suunnitellaan prosessi, jolla saadaan aikaan halutut palvelut. Lopuksi selvitetään, mitä tietoja ja materiaaleja prosessin toteuttamiseen tarvitaan sekä mistä ne hankitaan. (Laamanen 2009, 37, 21.)

Jos prosessien jäsentämisessä onnistutaan hyvin, seuraa siitä useita hyötyjä. Ensimmäkin yhteistyö asiakkaan kanssa toimii hyvin ja asiakas kokee saavansa hyvää palvelua. Prosessin rakenne suunnitellaan asiakkaiden tarpeiden mukaan, mikä mahdollistaa asiakkaan tarpeiden huomioimisen koko prosessin ajan. Toiseksi prosessit tuovat järjestystä kaaokseen. Ne auttavat organisaatiossa toimivia ihmisiä ymmärtämään kokonaisuutta, sekä mahdollistavat työn kehittämisen ja itseohjautuvuuden. Kolmanneksi toiminnan kehittäminen perustuu organisaation kokonaistavoitteisiin ja asiakkaiden tarpeisiin. Lisäksi prosessien kuvaaminen on keino esittää organisaation käytännön työtä. (Laamanen 2009, 22-23.)

4.2 Prosessikuvaus

Prosessikuvausten avulla jäsennetään sitä, mikä on olennaista organisaation keskeisten tavoitteiden saavuttamisessa. Tällöin organisaation kehittäminen voidaan kohdistaa näihin olennaisiin vaiheisiin. Hyvä prosessikuvaus sisältää prosessin kannalta kriittiset asiat, esittää asioiden välisiä riippuvuuksia, auttaa ymmärtämään sekä kokonaisuutta että omaa roolia tavoitteiden saavuttamisessa, edistää prosessissa toimivien ihmisten yhteistyötä, ja antaa mahdollisuuden toimia joustavasti tilanteen vaatimusten mukaan. (Laamanen 2009, 37, 76.)

Prosessikuvauksen tulisi olla sisällöltään sovitun rungon ja prosessikaavion mukainen, ymmärrettävä ja looginen. Kuvauksessa ei tulisi olla ristiriitoja. Lisäksi termit ja käsitteet ovat yhteisiä ja sovitun mukaisia. Teknisten vaatimusten mukaan prosessikuvauksen tulisi olla lyhyt, esimerkiksi noin neljä sivua A4-tekstiä sekä prosessikaavio. (Laamanen 2009, 76.) Prosessikaavio kuvaa piirroksen muodossa prosessin vaiheet, siihen osallistuvat henkilöt sekä heidän väliset suhteensa. Prosessikaavion tarkoituksena on havainnollistaa prosessikuvauksen sisältöä.

(Lecklin 2006, 123-124.) Opinnäytetyössäni prosessikaavion sijaan laadin kotiutumisprosessista taulukon (taulukko 1), jolla kuvaan kotiutumisprosessin vaiheet sekä toimijoiden tehtävät prosessin eri vaiheissa.

5 Tutkimuksen toteutus

5.1 Kvalitatiivinen tutkimus ja kehittämistutkimus

Opinnäytetyöni on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, jossa on kehittämistutkimuksen piirteitä. Luonteeltaan laadullinen tutkimus on prosessi, jonka aineistonkeruun välineenä on itse tutkija. Siksi aineistoon liittyvien tulkintojen ja näkökulmien voidaan katsoa kehittyvän hiljalleen tutkijan tietoisuudessa tutkimusprosessin edetessä. Kyseessä on tutkimusprosessin ymmärtäminen oppimistapahtumana. Laadullista tutkimusta voi luonnehtia prosessiksi silläkin perusteella, että tutkimuksen eri vaiheet eivät välttämättä ole etukäteen jäsennettävissä selkeisiin vaiheisiin, vaan esimerkiksi aineistonkeruuta koskevat ratkaisut saattavat muotoutua vähitellen tutkimuksen kuluessa. Lähestymistapa edellyttää, että tutkija tiedostaa oman tietoisuutensa lisääntyvän tutkimuksen aikana. (Kiviniemi 2015, 74-75.)

Valitsin tutkimusotteeksi laadullisen tutkimuksen, sillä tutkimusaineistoni on tekstimuotoinen ja siinä korostuvat tutkittavien näkökulmat. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2014, 164) luonnehtivat kvalitatiivista tutkimusta kokonaisvaltaiseksi tiedonhankinnaksi, jossa aineisto koostuu luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti ja tiedonkeruussa suositaan metodeja, joissa tutkittavien näkökulmat pääsevät esille. Olen rajannut tutkittavan ilmiön koskemaan Hyvinkään kaupungin vastaanottokoti Kotirinteen ja tehostetun kotiuttavan perhetyön toimintaa, eikä tutkimuksesta saatavaa tietoa voida tarkastella yleisellä tasolla.

Kehittämistutkimuksen taustalla on ilmiö, prosessi tai asiantila, jonka halutaan kehittämisen tai muutoksen jälkeen olevan paremmin. Kehittämisen kohde puetaan usein ongelman muotoon. Kehittämistutkimuksessa tuotetaan käytännön työelämään käyttökelpoisia ratkaisuja, joiden toimivuus yleensä myös varmistetaan. Kehittämistutkimuksessa yhdistyvät kehittäminen ja tutkimus jaksottaisessa prosessissa. Kehittämistutkimus ei ole erillinen tutkimusmenetelmänsä, vaan joukko eri tutkimusmenetelmiä, jotka valitaan tilanteen ja kehittämiskohteen mukaan. Organisaatioiden jatkuvaa toiminnan kehittämistä ja parantamista kutsutaan kehittämistyöksi. Kehittämistutkimus on lähellä organisaation kehittämistyötä ja siinä työelämän

kohteita voivat olla esimerkiksi prosessit, toiminnot, tuotteet tai palvelut. (Kananen 2012, 13, 16, 19-20.)

Opinnäytetyöni kehittämistehtävänä oli selvittää, minkälainen prosessi nuoren kotiutuminen Kotirinteen vastaanottokodista on, sekä laatia vastaanottokodin ja kotiuttavan perhetyön prosessikuvaus, joka sisältää vastaanottokodista perhetyön asiakkaaksi siirtymisen vaiheet. Työntekijöitä sekä heidän esimiestään haastatteleamalla pyrin selvittämään, minkälainen prosessi nuoren kotiutuminen vastaanottokodista on, sekä minkälaisia kehittämistarpeita siirtymäprosessissa on. Haastatteluiden pohjalta havainnollistin taulukon avulla kotiutumisen prosessin vaiheet sekä toimijoiden tehtävät prosessin eri vaiheissa.

5.2 Tutkimusaineiston kerääminen

Opinnäytetyöni tutkimusaineiston keräsin haastatteleamalla vastaanottokodin ja tehostetun kotiuttavan perhetyön työntekijöitä sekä heidän esimiestään. Aineistonkeruumenetelmänä käytin teemahaastattelua. Teemahaastattelu ei etene tarkkojen, valmiiksi muotoiltujen kysymysten kautta, vaan väljemmin kohdentuen ennalta suunniteltuihin teemoihin. Haastateltavien vapaalle puheelle annetaan tilaa, vaikka ennalta päätetyt teemat pyritään keskustelemaan kaikkien kanssa. (Teemahaastattelu 2006.) Teemalla tarkoitetaan aihealuetta, josta keskustellaan. Ilmiön teemoittelulla tarkoitetaan tutkittavan ilmiön jakamista aihealueisiin. Teemoittelun tuloksena syntyvät teemat. Yhden teeman osalta edetään yleisestä yksityiskohdaisimpiin kysymyksiin. (Kananen 2012, 104.)

Haastatteluiden teemat muodostin opinnäytetyöni tutkimuskysymysten pohjalta. Haastatteluiden avulla pyrin selvittämään, mitkä ovat vastaanottokodin ja perhetyön tehtävät ja tavoitteet nuoren kotiutuessa, sekä minkälaisia kehittämistarpeita siirtymäprosessissa on. Työntekijöiden haastatteluissa oli neljä teemaa: kotiutumisen valmistelu, limittäin työskentely, kotiutuminen sekä kehittämistarpeet. Esimiehen haastattelussa teemana oli kehittämistarpeet. Haastattelurunko on opinnäytetyöni liitteenä (liite 1).

Haastattelin työntekijöitä ja heidän esimiestään, sillä he ovat oman työnsä asiantuntijoita ja tuntevat ilmiön parhaiten. Esimies puolestaan on tietoinen jokaisen Kotirinteeseen sijoitetun nuoren ja kotiuttavan perhetyön asiakasperheen prosessista. Vastaanottokodista haastateltavat valikoituivat sen mukaan, kenellä oli parhaiten aikaa ja näkemystä osallistua haastatteluun. Perhetyön tiimin kolmesta perheohjaajasta haasteltaviksi valikoituivat ne kaksi työntekijää, joilla on pidemmältä ajalta kokemusta kyseisessä tiimissä työskentelystä. Haastattelut toteutin yksilöhaastatteluina.

Kun haastattelu nauhoitetaan, tarvitaan siihen haastateltavan lupa (Mäkinen 2006, 94). Joulukuussa 2016 lähetin haastateltaville sähköpostitse haastattelupyynnön, jossa kerroin haastattelun tarkoituksesta, aikataulusta, tutkimusaineiston hävittämisestä ja esitin toiveeni haastattelun nauhoittamisesta. Sähköpostissa pyysin haastateltavia myös varaamaan haastattelua varten rauhallisen tilan ja aikaa yhden tunnin. Kertasin edellä mainitut asiat suullisesti ennen jokaista haastattelua ja varmistin luvan haastattelun nauhoittamiseen. Kaikki haastateltavat antoivat luvan haastattelun nauhoittamiseen.

Haastattelin kahta vastaanottokodin ohjaajaa ja kahta tehostetun kotiuttavan perhetyön perheohjaajaa tammikuun 2017 aikana. Haastattelut järjestettiin Kotirinteen vastaanottokodin tiloissa ja ne nauhoitettiin. Ensiksi toteutuivat perheohjaajien haastattelut ja sen jälkeen vastaanottokodin ohjaajien haastattelut. Haastatteluiden järjestys muotoutui sattumanvaraisesti. Esimiehen haastattelun jätin tarkoituksella viimeiseksi, sillä esimiehellä on erilainen näkökulma työntekijöihin verrattuna. Vastaanottokodin ja perheohjaajien esimiestä haastattelin maaliskuussa 2017.

Perheohjaajien vastaukset olivat tyyliltään tiiviitä. Vastaanottokodin ohjaajien ja esimiehen vastaukset puolestaan olivat laajoja ja sisälsivät useita käytännön esimerkkejä. Kokonaisuudessaan haastattelutilanteet kestivät keskimäärin 30 minuuttia, joista noin 20 minuuttia oli aktiivista keskustelua. Alun perin tarkoitukseni oli haastatella vielä kolmatta vastaanottokodin ohjaajaa. Lopulta kolmas haastattelu jäi pois haastateltavan estyttyä osallistumasta haastatteluun. Pohdimme työntekijöiden kanssa viimeisen haastateltavan vaihtamista. Litteroituani haastattelut kuitenkin totesin, että saan kaiken opinnäytetyöni kannalta riittävän tiedon ilman viimeistä haastattelua.

Tutkimushaastattelulla on tietty päämäärä, jota ohjaa tutkimuksen tavoite. Myös haastatteluun osallistuvilla on erityiset roolinsa. Haastattelijä tekee kysymyksiä ja aloitteita, kannustaa haastateltavaa vastaamaan, ohjaa ja suuntaa keskustelua tiettyihin teemoihin. Haastattelijä on haastattelutilanteessa tiedon kerääjä, tietämätön osapuoli. Haastateltava puolestaan on tiedon antaja, sillä tieto on haastateltavalla. (Ruusuvoori & Tiittula 2005, 22-23.) Haastatteluita ohjasi opinnäytetyöni tarkoitus, eli selvittää, minkälainen prosessi nuoren kotiutuminen Kotirinteen vastaanottokodista on, sekä kartoittaa kehittämistarpeita siirtymäprosessiin liittyen. Haastattelut etenivät haastattelurungon mukaisesti ja jokainen suunniteltu teema käytiin läpi.

Tilanteesta riippuen haastattelu voi muistuttaa enemmän joko kysymys-vastaustyyppistä tilannetta tai arkisempaa keskustelua. Perusrakenteena pidetään kuitenkin kysymys-vastauksittaus -periaatetta, joka korostaa haastattelijan asemaa keskustelun viimekätisenä ohjaajana: kysymykset ovat hänen hallussaan, ja hän kuittaa haastateltavalta saadun vastauksen

ennen siirtymistä seuraavaan kysymykseen. Huolimatta siitä, ovatko haastattelut kuinka strukturoituja tai avoimia, ovat ne aina vuorovaikutustilanteita, joissa haastattelija ja haastateltava toimivat suhteessa toisiinsa. (Ruusuvoori & Tiittula 2005, 29.) Haastattelut etenivät kysymys-vastaus-kiittäus -periaatteen mukaisesti, eli haastattelijana esitin kysymyksiä kuitatuani edellisen teeman käsitellyksi. Haastattelun edetessä haastatteluiden tyyli muuttui keskustelevampaan suuntaan, jolloin sekä haastattelija että haastateltava esittivät toisilleen tarkentavia kysymyksiä.

Haastattelu on sosiaalinen vuorovaikutustilanne, jossa kummankin osapuolen tulee ottaa toisensa huomioon. Henkilöiden tulee toimia siten, että kumpikin säilyttää oman toimintalinjansa, mutta pitää samalla vuorovaikutusta yllä vastapuolen kanssa. Haastattelijalta vaaditaan, että hän toimii tehtäväkeskeisesti, jolloin tutkimuksen kannalta tärkeän informaation saaminen on hänelle ensisijaista. Vuorovaikutuksen tulisi olla haastattelutilanteessa keskustelunomaista ja mahdollisimman vapautunutta. Haastattelija on tilanteessa sekä tutkiva että osallistuva persoona, mutta hänen tulee olla puolueeton. Siksi hän ei esimerkiksi saa hämmästelä mitään tai osoittaa mielipidettään. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 94, 96-97.) Jokainen haastattelutilanne sujui rauhallisissa tunnelmissa ilman häiriötekijöitä. Haastatteluiden alkupuolella tunnelma oli hieman jännittynyt, mutta rentoutui haastatteluiden loppua kohden. Kumpikin osapuoli säilytti oman roolinsa ja ylläpiti keskustelua.

5.3 Aineiston analyysi

Opinnäytetyöni aineiston analyysivaiheen aloitin litteroimalla haastattelunauhut. Litteroinnilla tarkoitetaan erilaisten tallenteiden, kuten äänitteiden ja videoiden aukikirjoittamista kirjalliseen muotoon, jolloin niitä voidaan käsitellä erilaisilla analysointimenetelmillä. Litteroinnissa on tarkkuuden suhteen erilaisia tasoja ja tekniikoita. Usein riittää melko karkea taso, jolloin huomioidaan lauseen ydin tiivistetyssä muodossa, eikä vastaajan koko ilmaisua tuoda ilmi. Litteroinnin tasoja ovat 1) sanatarkka litterointi, 2) yleiskielinen litterointi ja 3) propositiotason litterointi. Sanatarkassa litteroinnissa kirjataan jokainen äännähdys, kun taas propositiotasolla kirjataan ainoastaan sanoman ydinsisältö. (Kananen 2012, 109-110.)

Käytin analyysissäni yleiskielistä litterointitasoa. Siinä teksti muutetaan yleiskielelle ja siitä poistetaan murre- ja puhekieliset ilmaukset (Kananen 2012, 110). Litteroidessani kuuntelin haastattelunauhut useampaan kertaan läpi, että tutustuisin aineistoon huolellisesti. Litterointia ohjasi opinnäytetyöni tutkimusongelma ja -kysymykset, joihin haastatteluilla pyrittiin vastaamaan. Litteroinnin pääpaino oli vastauksen sisällössä, joten en keskittynyt taukojen tai erilaisten eleiden, kuten naurahdusten kirjaamiseen. Sen sijaan pyrin tekstin yleiskielisyyteen

ja siihen, että vastaajaa ei voisi tunnistaa tekstin tyylistä. Litteroitua aineistoa tuli yhteensä noin 19,5 sivua, joista yksittäisten haastatteluiden sivumäärät olivat 3, 3, 6, 4,5 ja 3.

Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä, jota voidaan pitää sekä yksittäisenä metodina että väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91). Siinä aineistoa tarkastellaan eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien ja tiivistäen. Aineistot ovat joko valmiiksi tekstimuotoisia tai sellaisiksi muutettuja, esimerkiksi kirjoja, haastatteluita ja keskusteluita. Sisällönanalyysin avulla pyritään muodostamaan tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus, joka liittyy tulokset ilmiön laajempaan kontekstiin. (Sisällönanalyysi 2006.) Opinnäytetyöni analyysimenetelmäksi valitsin sisällönanalyysin, sillä tutkimusaineistoni oli litteroimalla tekstimuotoon muutettuja haastatteluita.

Laadullisen aineiston analysoinnin tarkoituksena on myös lisätä selkeyttä aineistoon, jotta voidaan tehdä luotettavia johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. Aineiston laadullinen käsittely perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan, jossa aineisto ensin hajotetaan osiin, käsitteellistetään ja sitten kootaan uudestaan loogiseksi kokonaisuudeksi. Laadullisen aineiston analyysissä puhutaan usein päättelyn logiikasta, joka jaetaan induktiiviseen (yksittäisestä yleiseen) ja deduktiiviseen (yleisestä yksittäiseen) analyysiin. Jako ei kuitenkaan ota huomioon kolmatta tieteellisen päättelyn logiikkaa, eli abduktiivista päättelyä. Sen mukaan teorianmuodostus on mahdollista silloin, kun havaintojen tekemiseen liittyy jokin johtoajatus. Näiden lisäksi laadullisen aineiston analyysitavat voidaan jakaa aineistolähtöiseen, teoriaohjaavaan ja teorialähtöiseen analyysiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108, 95.)

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä analyysi ja luokittelu perustuvat aineistoon, teoriaohjaavassa ja -lähtöisessä puolestaan teoreettiseen viitekehykseen (Sisällönanalyysi 2006). Teoriaohjaavassa analyysissä on teoreettisia kytkentöjä, jolloin teoria toimii apuna analyysin etenemisessä. Teoriaohjaavassa analyysissä analyysiyksiköt valitaan aineistosta ja aikaisempi tieto ohjaa analyysia. Analyysistä on siis tunnistettavissa aikaisemman tiedon merkitys, mutta aikaisempi tieto ei ole teoriaa testaava, vaan enemmänkin uusia ajatuksia antava. Puhuttaessa teoriaohjaavan analyysin päättelyn logiikasta tarkoitetaan usein abduktiivista logiikkaa. Siinä tutkijan ajatteluprosessissa vaihtelevat aineistolähtöisyys ja valmiit mallit yhdistellen niitä toisiinsa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96-97.) Opinnäytetyöni analyysistä on tunnistettavissa aikaisemman tiedon merkitys, johon toivotaan selkeyttä. Siksi käytin aineiston analysoinnissa teoriaohjaavaa analyysitapaa.

Teoriaohjaava sisällönanalyysi etenee samalla periaatteella kuin aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Prosessista on erotettavissa kolme eri vaihetta, jotka ovat 1) aineiston redusointi eli pelkistäminen, 2) aineiston klusterointi eli ryhmittely ja 3) abstrahointi eli teoreettisten

käsitteiden luominen. Aineiston redusointi eli pelkistäminen voi olla analysoitavan informaation eli datan, esimerkiksi aukikirjoitetun haastatteluaineiston, asiakirjan tai dokumentin pelkistämistä siten, että siitä karsitaan kaikki tutkimukselle epäolennainen pois. Pelkistämistä ohjaa tutkimustehtävä, ja se voi tapahtua joko informaation tiivistämisellä tai pilkkomisella osiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108-109.)

Aineiston klusteroinnissa eli ryhmittelyssä aineistosta koodatut alkuperäisilmaisut käydään läpi siten, että aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään omaksi luokakseen, joille valitaan niiden sisältöä kuvaava nimi. Luokittelemalla aineisto tiivistyy, sillä siinä yksittäiset tekijät sisällytetään yleisempiin käsitteisiin. Aineiston abstrahoinnissa eli käsitteellistämässä aineistosta erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja muodostetaan siitä teoreettisia käsitteitä. Ryhmittelyn katsotaan olevan osa abstrahointiprosessia. Käsitteellistämistä jatketaan niin kauan kuin se on aineiston näkökulmasta mahdollista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110-111.)

Litterointivaiheen jälkeen muodostin tutkimustuloksien pääotsikot haastattelurungon teemojen mukaisesti. Aloitin sisällönanalyysin redusoidulla eli pelkistämällä aukikirjoitetusta haastatteluaineistosta kaiken tutkimuksen kannalta epäolennaisen informaation pois. Jätin pelkistetyistä aineistosta pois muutamia teemoja, jotka eivät vastanneet tutkimusongelmaan- ja kysymyksiin. Aineiston klusterointivaiheessa ryhmittelin haastatteluaineiston siten, että kävin jokaisen haastattelu-teeman vastaukset läpi haastattelu kerrallaan ja etsin aineistosta vastauksen kysymyksiin. Sen jälkeen yhdistelin samankaltaiset vastaukset omaksi ryhmäkseen. Ryhmittelyn apuna käytin erilaisia värikoodeja. Lopuksi kokosin vielä yhteenvedon (alaluku 7.1) ja muodostin taulukot tutkimustuloksien pohjalta sekä kotiutumisprosessista (taulukko 1) että kehittämistarpeista (taulukko 2).

6 Tulokset

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyöni tutkimustulokset, jotka muodostin teoriaohjaavan sisällönanalyysin mukaan. Tulokset jäsentelin haastattelu-teemojen pohjalta siten, että luvun alaotsikot vastaavat haastatteluissa käsiteltyjä teemoja. Alaluvussa 6.1 kuvailen ensiksi vastaanottokodin tehtäviä nuoren kotiutumista valmistellessa, vastaanottokodin nuoresta tekemää arviointia, yhteistyön aloitusta tehostetun kotiuttavan perhetyön kanssa sekä yhteistyötä sosiaalityöntekijän kanssa. Toiseksi kuvailen perhetyön tehtäviä nuoren kotiutumista valmistellessa, yhteistyön aloitusta vastaanottokodin kanssa ja sitä, miten perhetyö käyttää vastaanottokodin nuoresta tekemää arviointia sekä yhteistyötä sosiaalityöntekijän kanssa.

Alaluvussa 6.2 esittelen ensiksi vastaanottokodin tehtäviä ja tavoitteita limittäin työskentelyn aikana. Sen jälkeen esittelen perhetyön tehtäviä ja tavoitteita limittäin työskentelyn aikana sekä sitä, minkälaisia menetelmiä perhetyö käyttää ja yhteistyötä sosiaalityöntekijän kanssa. Alaluvussa 6.3 tarkastelen ensiksi vastaanottokodin tehtäviä, kun nuoren sijoitus vastaanottokodissa päättyy sekä sitä, mistä tietää milloin kotiutumisprosessi on onnistunut. Tämän jälkeen tarkastelen perhetyön tehtäviä, kun nuori kotiutuu sekä sitä, mistä tietää milloin kotiutumisprosessi on onnistunut. Alaluvussa 6.4 selostan kehittämistarpeita ensiksi vastaanottokodin ja sitten perhetyön näkökulmasta. Lopuksi kehittämistarpeita selostan vastaanottokodin ja perheohjaajien esimiehen näkökulmasta. Tuloksia havainnollistan haastatteluista poimitujen suorien lainauksien avulla. Lainaukset valitsin siten, että ne kuvaavat parhaiten käsiteltävää aihetta.

6.1 Kotiutumisen valmistelu

Vastaanottokodissa kotiutumisen valmistelu alkaa jo nuoren sijoitusjakson aikana, jos jakson tavoitteeksi on asetettu nuoren kotiutuminen. Silloin koko työskentelyssä tähdätään nuoren kotiutumiseen. Valmistellessa kotiutumista vastaanottokoti keskustelee perheen kanssa siitä, minkälaista tukea heidän on jatkossa mahdollista saada ja selvittää perheen suostumuksen kotiuttavaan perhetyöhön, mikäli heille on sellaista ajateltu. Jos päätös nuoren kotiutumisesta on sijoitusjakson aikana vahvistunut, pyritään kotiutumista harjoittelemaan esimerkiksi kotiharjoittelulla. Kotiharjoitteluiden kestoja pidennetään sijoitusjakson loppua kohden, mikäli harjoittelut sujuvat tavoitteiden mukaisesti.

”Niin sehän on koko ajan koko työskentely sitä kohti, että kotiudutaan.”

”---jos nyt tiedetään, että nuori lähtee kotiin ja se on sen jakson aikana vahvistunut ja on menty tavoitteiden mukaisesti, niin sithän lähetään aika usein siihen, että esimerkiksi kotiharjoittelut pitenee ja sitä myöten nähään sitä, että miten se alkaa sitte sujuun---”

Vastaanottokodin ohjaajien mukaan on toivottavaa, että perheohjaaja tutustuu perheeseen jo nuoren sijoituksen aikana. Ideaalitapauksessa kotiuttava kotiuttava perhetyö tulee mukaan työskentelyyn hyvissä ajoin, mahdollisuuksien mukaan jo ennen vastaanottokodin sijoitusjakson lopussa pidettävää loppuneuvottelua. Vastaanottokoti puolestaan huolehtii omalta osaltaan nuoreen liittyvien tietojen siirtämisestä sille perheohjaajalle, joka aloittaa työskentelyn nuoren kanssa. Tiedonsiirron merkitys korostuu esimerkiksi tilanteissa, joissa vastaanottokoti on arvioinut, että perhe hyötyisi kotiuttavasta perhetyöstä, mutta perheohjaajilla onkin erilainen näkemys asiasta.

”Et ikään kuin tulee se ”saattaen vaihdosta”, et se onnistuis silleen jouhevasti ja se ei oo sit ihan uusi naama, joka tulla pölähtää sinne perheen kotiin, vaan ois tavattu tässä sitä ennen.”

”Vaikka me ajatellaan ja perhe ajattelee, et siit kotiuttavasta voi olla hyötyä, niin toki kotiuttavalla voi olla oma mielipiteensä, et pystyyks he tarjoo sille perheelle mitään, niin sen ratkasun tueks tavallaan antaa sitä riittävää tietoo.”

Vastaanottokodin ohjaajat toteavat, että siirtymävaiheessa tehdään niin sanottua päällekkäistä työtä. Joskus sitä tarvitaan enemmän, kun taas joskus sitä ei tarvita juuri lainkaan. Toinen vastaanottokodin ohjaajista kokee, että päällekkäisyys on perheen kannalta hyvä asia, sillä se turvaa tiedonsiirron.

”Et tavallaan turvataan se tiedon siirtyminen, koska se on ihan erilaist silloin kun se tapahtuu henkilökohtases kontaktissa, kuin silloin ku se tapahtuu kirjallisesti, esimerkiks loppuyhteenvedon muodossa.”

Sijoitusjakson aikana vastaanottokodin yhteistyö sosiaalityöntekijän kanssa on nuoren kuulumisten vaihtamista puhelimitse tai neuvotteluissa. Yhteistyö saattaa olla päivittäistä tietyissä asiakastapauksissa ja prosessin vaiheissa. Muilta osin yhteistyö rajoittuu pitkälti neuvotteluihin. Sosiaalityöntekijät myös tutustuvat vastaanottokodin nuoresta kirjoittamiin viikkoyhteen-
vetoihin.

Tehostetun kotiuttavan perhetyön perheohjaajat kertovat, että kotiuttava perhetyö tulee mukaan työskentelyyn, kun sosiaalityöntekijä on tehnyt nuorelle hakemuksen kotiuttavan perhetyön palvelusta. Tämän jälkeen perheohjaajat keskustelevat yhdessä, ketkä työntekijät otavat vetovastuun nuoren asioista. Alkuvaiheessa perheohjaajien yhteistyö vastaanottokodin kanssa painottuu tiedonsiirtoon ja asiakkaan asioiden eteenpäin viemiseen. Ennen kotiuttavan perhetyön jakson alkua perheohjaajien työskentely on tutustumista nuoren ja perheen kanssa.

”---että perhe tietää ketkä sitä työskentelyä sitte jatkaa. Ja Kotirinteen kanssa se on enemmänki tiedonvaihtoa ja ”saattaen vaihtaen” sitä asiakkaan asiaa eteenpäin vievää.”

Myös perheohjaajan mielestä ideaalitalanteessa heillä on yhteisiä tapaamisia nuoren kanssa jo ennen vastaanottokodin loppuneuvottelua. Aina se ei kuitenkaan onnistu, vaan monesti työs-

kentely alkaa vasta loppuneuvottelusta. Usein sijoitukset myös ovat niin lyhyitä, joten nähdään vasta prosessin loppuvaiheessa, että kotiutuuko nuori vai ei. Vastaanottokodin nuoresta tekemästä arvioinnista perheohjaajat saavat olennaisen tiedon perheen tilanteesta. Usein arviointi valmistuu kuitenkin vasta sen jälkeen, kun kotiuttava perhetyö on aloitettu perheessä. Perheohjaajat saavatkin yleensä kaiken sillä hetkellä tarvittavan tiedon vastaanottokodin loppuneuvottelussa. Tiedonsiirto nuoren asioissa on useammin suullista kuin kirjallista, loppuyhteenvetdon kautta tapahtuvaa.

”---monesti mennään suoraan siihen Kotirinteen loppuneuvotteluun ja siitä sitten alkaa samalta istumalta se meidän työskentely. Et meil ei tavallaan ennen sitä loppuneuvottelua ja kotiutumista oo hirveesti tehtävää, ellei se hakemus tuu hyvissä ajoin.”

Perheohjaajien ja sosiaalityöntekijän yhteistyö alkaa hakemuksen saapumisen jälkeen, jolloin suunnitellaan kotiuttavan perhetyön aloitusajankohtaa ja perhetyön jakson mahdollista sisältöä. Kotiuttavan perhetyön jakson sisällöstä sovitaan tarkemmin ensimmäisissä neuvotteluissa tai kotikäyntien yhteydessä. Myös perheohjaajien näkökulmasta tehdään päällekkäistä työtä, mutta päällekkäisyyden tarvetta arvioidaan aina tilanteen mukaan.

”Et toki monenlaisia versioita näist on, että mikä perhettä hyödyntää ni saattaa olla et ollaan päällekkäin vielä joku pätkä. Mut se menee aina tilanteen mukaan.”

6.2 Limittäin työskentely

Työskentely vastaanottokodissa jatkuu siihen saakka, kun nuoren sijoituspäätös on voimassa. Kun sijoitus päättyy, ei vastaanottokodilla ole enää oikeutta tehdä perheen kanssa töitä. Sijoituksen alku- ja loppuvaiheet vaativat kaikista eniten resurssia erityisesti nuoren omaohjaajalta. Tilanne, jossa omaohjaajalla on samanaikaisesti sekä alkava että päättyvä prosessi meillä, vaatii eniten työtä.

”---ku joku nuori lähtee ni joku omaohjaaja ikään ku vapautuu resurssiksi, ni silloin sillä omaohjaajalla voi olla päättyvä --- se prosessi vielä kesken ja uus alkanut samaan aikaan.”

Vastaanottokodissa järjestetään nuoren sijoitusjakson aikana perhetapaamisia erilaisilla kokoonpanoilla tai ohjaajat käyvät tapaamassa perhettä heidän kotonaan. Sijoitusjakson aikana

keskeistä on ottaa perhe mukaan hoitamaan nuoren asioita, varsinkin jos tavoitteena on nuoren kotiinpaluu.

”---kun on avohuollon sijotus, niin silloinhan perheellä on kuitenkin se ykkös-
vastuu siitä nuorestaan vielä --- et sitä perhettä vastuutetaan koko ajan ottamaan
ite asioita hoitaakseen---”

Nuoren kotiharjoitteluille, esimerkiksi viikonlopuksi, laaditaan vastaanottokodissa usein kirjalliset kotiharjoittelusopimukset, joissa sovitaan kotona olemisen säännöistä. Sopimuksien tarkoituksena on velvoittaa koko perhe ottamaan vastuuta kotiharjoittelun sujumisesta, sillä usein siihen vaikuttavat monet yksittäiset asiat. Kotiharjoittelun sujuminen ei aina riipu nuoresta itsestään, vaan kotona voi esimerkiksi olla jotain sellaista, mistä vanhempien kanssa pitää sopia, kuten alkoholin käytöstä.

”---ei oo pelkästään se nuori jolle se on ongelma, vaan siel voi olla jotain sellasta, mitä vanhempien pitää sopia. Esimerkiks se, että silloin ei oteta alkoholia kun nuori on kotona---”

Nuoren palattua kotiharjoittelusta vastaanottokodissa käydään läpi sitä, miten kotona sujui. Joskus kotoa saatetaan soittaa kesken kotiharjoittelun, että jokin asia ei ole mennyt sovitusti, jolloin tilanteeseen mietitään puhelimitse ratkaisua. Erityisesti kotiutumisen lähestyessä kotilomia on hyvä järjestää viikollakin, jotta nähdään, miten koulunkäynti kotoa sujuu. Toinen vastaanottokodin ohjaajista tuo ilmi, että monella nuorella juuri kotoa kouluun lähteminen on hankalaa.

Tehostetun kotiuttavan perhetyön jaksolla työskentely perustuu tavoitteisiin, jotka sovitaan neuvotteluissa. Yleisellä tasolla työskentelyn tarkoituksena on tasapainottaa ja vakiinnuttaa perheen arkea ja elämää, jotta nuori pystyy olemaan kotona. Yleensä jakson aikana tavataan nuorta ja vanhempaa sekä erikseen että yhdessä ja seurataan kotiutumisen sujumista. Vahvuuksia ja onnistumisia pyritään pitämään pinnalla ja välttämään vuorovaikutuksessa negatiivisyyttä ja huolikeskeisyyttä. Perhetyön suunnitelma, johon täytetään muun muassa perheen taustatiedot, on apuna perheen sitouttamisessa työskentelyyn.

Perheohjaajien käyttämät menetelmät nuoren kanssa ovat usein toiminnallisia. Toinen perheohjaajista kertoo, että tekemisen yhteydessä keskustelu sujuu luontevasti. Työskentely vanhempien kanssa puolestaan painottuu kuulumisten läpikäyntiin ja asioiden hoitamiseen. Muilta osin käytettävät menetelmät vaihtelevat sen mukaan, mikä millekin perheelle sopii ja esimerkiksi mitä menetelmäkoulutuksia perheohjaajilla on.

”---siinä se on kauheen luontevaa se keskustelu ja vanhempien kanssa se on enemmän sit sellasta arjen sujumisten ja kuulumisten läpikäyntiä ja tarvittaessa hoidetaan jotain yhteistyötä kouluun tai nuorisopolille---”

”---ne menee tietyltä osin myös työntekijöiden mukaan, että mitä työntekijä haluaa ja tykkää tehdä --- ja mikä menetelmä sopii milleki perheelle.”

Kotiuttavan perhetyön ja sosiaalityöntekijän välinen yhteistyö on yhteydenpitoa perheen asioissa. Toinen perheohjaajista kuvailee sosiaalityöntekijän roolia taustalla olevaksi prosessin haltijaksi, joka ei siinä vaiheessa tee aktiivista työtä.

6.3 Kotiutuminen

Kun nuoren sijoitus päättyy, vastaanottokodin tehtävänä on välittää arviointijakson aikana saatu tieto kotiuttavalle perhetyölle. Tarkoituksena on, että perheen kanssa ei tarvitse käydä läpi kaikkia samoja asioita, joita vastaanottokoti on jo käynyt, vaan kotiuttava perhetyö voi jatkaa työskentelyä olemassa olevan tiedon pohjalta. Kotiuttava perhetyö pääsee nopeammin tekemään muutostyötä, kun tiedon saamiseen ei tarvitse käyttää niin paljon aikaa resurssien ollessa rajalliset.

”---et sen tiedon sais välitettyä, ja että se otettais vastaan ja luotettais, että tää on ihan oikeeta tietoo, ettei tarvii lähtee tekee uudestaan, vaan vois jatkaa siitä. --- Ja ku kuitenkin resurssit on rajalliset, niin ei tarvis siihen sitte käyttää aikaa.”

Sijoitusjakson päätyttyä vastaanottokoti laatii loppuyhteenvedon, johon kirjataan nuoren sijoituksen vaiheet ja vastaanottokodin näkemys nuoren jatkosta. Vastaanottokoti ei saa tietoa siitä, oliko kotiutuminen onnistunut sen jälkeen, kun nuoren asiakkuus vastaanottokodissa on päättynyt. Jos nuori palaa vastaanottokotiin uudelleen, tiedetään, että jokin asia ei ole onnistunut tai se on mennyt eri tavoin kuin oli ajateltu. Vastaanottokodin ohjaajat kuitenkin toteavat, että koskaan asioiden etenemistä ei voida tietää etukäteen. Vastaanottokoti voi tietää ainoastaan sen, mitä tapahtuu silloin, kun nuori on Kotirinteessä.

Kun nuori kotiutuu, kotiuttavassa perhetyössä alkaa työskentelyvaihe, jonka tarkoituksena on tukea kotiutumista. Perheen kanssa keskustellaan heidän tulevaisuudestaan ja kerrotaan, minne he voivat jatkossa olla yhteydessä tukea tarvitessaan. Kotiuttavan perhetyön jakson päättyessä pidetään loppuneuvottelu, johon osallistuvat perhe, sosiaalityöntekijä, kotiuttava

perhetyö ja tarvittaessa muita verkostojen ja toimijoiden jäseniä. Jakson päätyttyä kotiuttava perhetyö laatii työskentelystä yhteenvedon, joka menee ensiksi perheelle luettavaksi ja kommentoitavaksi. Valmis yhteenvedo toimitetaan sosiaalityöntekijälle. Perheohjaajien mukaan he eivät yhtä lailla voi tietää sitä, onnistuuiko kotiutuminen. Toinen perheohjaajista on kuitenkin sitä mieltä, että sitä osin kotiutuminen on onnistunut, jos perhetyön jakso voidaan päättää.

6.4 Kehittämistarpeet

Vastaanottokodin näkökulmasta kotiutumisprosessin kehittämistarpeeksi mainittiin työntekijöiden vaihtuvuus, sillä kotiuttavan perhetyön tiimissä on ollut paljon vaihtuvuutta viime vuosien aikana. Työntekijöiden vaihtuvuus lisää työtä kahdelle perheohjaajalle, mikä saattaa vaikuttaa heidän jaksamiseensa.

”Ja sit se kasauttaa taas painetta vaan vaikka kahelle ohjaajalle, ni eihän niil oo aikaa sillon millään tehdä sitä työtä niin hyvin ku ne haluais.”

Kotiuttavan perhetyön kehittämistarve kotiutumisprosessissa on se, että työn tarve ja sille tarjottava aika kohtaisivat paremmin, jolloin työskentely olisi monen perheen kohdalla tehostetumpaa. Toinen perheohjaajista kertoo, että perheet eivät välttämättä ole valmiita tiiviimpään työskentelyyn, mutta tiiviimmällä aikavälillä olevat tapaamiset saattaisivat tehostaa onnistunutta kotiutumista. Suuri asiakasmäärä hankaloittaa myös akuutteihin asioihin reagoimista.

”Et meil on aika paljon perheitä ja ne tapaamiset on harvakseltaan, siis et kerta tai kaks viikossa. Saattaa olla, et sitä onnistunutta kotiutumista auttais, että ois tiiviimmin ne tapaamiset--- Ja sit se on hankalaa, kun on tosi paljon perheitä, ni jos jotain tulee akuuttia, nii miten pystyä reagoimaan aina kaiken---”

”Mut ehkä se kehittämistarve on just se, et kohtais paremmin se tarve sille työlle ja sitte se tarjottava aika. Mut se ei oo aina meistä kii, vaan perhekään ei välttämättä halua kauheen tiiviitä aina.”

Toinen kotiuttavan perhetyön kehittämistarve kotiutumisprosessissa on työskentelyn aloittamisen aikatauluttaminen. Toisen perheohjaajan mukaan työskentely alkaa toisinaan nopeasti ja vähillä tiedoilla, jolloin työskentelyn alkua kuluu asioiden selvittämiseen. Toisaalta välillä tilanteet etenevät yllättäen, eikä niitä voi ennakoida. Sosiaalityöntekijöiltä perheohjaajat

toivovat, että he pohtisivat enemmän yhdessä, onko nuoren kotiutuminen mahdollista kyseisessä tilanteessa, sekä minkälainen perheohjaajien työtilanne kulloinkin on, eli voivatko he ottaa uusia asiakkaita ja kuinka tiivistä tukea heille tarjota.

Vastaanottokodin ja perheohjaajien esimiehen näkökulmasta kehittämistarpeita ovat muun muassa palvelun oikea-aikaisuus ja sen miettiminen, että tarjotaan oikeata palvelua, esimerkiksi onko juuri tehostettu perhetyö asiakkaalle sopiva vaihtoehto. Esimies myös pohtii, pitäisikö Hyvinkään kaupungin lastensuojelupalveluissa olla tukihenkilöitä, sekä minkälainen on sosiaaliohjaajien rooli tällä hetkellä. Esimies ajattelee, että sosiaaliohjaus voisi monessa tapauksessa olla hyvä vaihtoehto tehostetulle perhetyölle.

Esimiehen mukaan kaupungin työntekijöiden tehtävänkuvia tulisi tarkastella uudelleen ja miettiä, kohtaavatko tarve ja työ, sekä jakaantuuko työ tasaisesti työntekijöiden kesken. Esimies toivoo, että kaupungin toimintaa suunniteltaessa huomioitaisiin myös sosiaalitalouden näkökulma, eli esimerkiksi se, kuinka paljon mikäkin maksaa. Lisäksi esimies pohtii, onko järkevämpää maksaa useita sijoituksia, kuin palkata perheohjaajia, joiden avulla voisi mahdollisesti vähentää huostaanottoja.

7 Johtopäätökset

Tässä luvussa käsittelen opinnäytetyöni tutkimustuloksien pohjalta muodostettuja johtopäätöksiä. Alaluku 7.1 sisältää yhteenvedon kotiutumisosprosessin vaiheista sekä siitä, mitkä ovat vastaanottokodin ja kotiuttavan perhetyön tehtävät ja tavoitteet nuoren kotiutuessa. Alaluku 7.2 koostuu kehittämistarpeista kotiutumisosprosessissa. Luvun tarkoituksena on vastata opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiin eli siihen, mitkä ovat vastaanottokodin ja perhetyön tehtävät ja tavoitteet nuoren kotiutuessa, sekä minkälaisia kehittämistarpeita siirtymäprosessissa on. Alaluvussa 7.3 pohdin opinnäytetyöni tuloksia ja alaluvussa 7.4 opinnäytetyöni tekemisessä huomioitavia luotettavuuteen ja eettisyyteen liittyviä kysymyksiä.

7.1 Kotiutumisprosessi

Kotirinteen vastaanottokodissa valmistellaan kotiutumista koko sijoitusjakson ajan, mikäli jakson tavoitteena on nuoren kotiutuminen. Sijoitusjakson aikana vastaanottokodissa järjestetään perhetapaamisia eri kokoonpanoilla tai ohjaajat käyvät kotikäynneillä tapaamassa perhettä. Kotiutumista pyritään harjoittelemaan esimerkiksi kotiharjoittelulla, joiden kestoja pi-

dennetään sijoitusjakson edetessä. Nuoren kotiharjoitteluille laaditaan kirjalliset kotiharjoittelusopimukset, joissa sovitaan harjoittelua koskevista säännöistä. Kotiutumisen lähestyessä vastaanottokoti käy perheen kanssa keskustelua siitä, minkälaista jatkotukea heidän on mahdollista saada, sekä selvittää perheen suostumukseen kotiuttavaan perhetyöhön.

Ennen kotiutumista vastaanottokodin tehtävänä on välittää arviointijakson aikana saatu tieto kotiuttavalle perhetyölle. Vastaanottokoti toivoo, että kotiuttava perhetyö tulisi mukaan työskentelyyn hyvissä ajoin, mahdollisuuksien mukaan jo ennen nuoren sijoitusjakson päättävää loppuneuvottelua. Vastaanottokodin ja sosiaalityöntekijän yhteistyö on nuoren kuulumisten vaihtamista puhelimitse tai neuvotteluissa. Sosiaalityöntekijät myös tutustuvat vastaanottokodin kirjauksiin, kuten viikkoyhteenvetoihin. Sijoitusjakson päätteeksi vastaanottokoti laatii loppuyhteenvedon, joka sisältää nuoren sijoituksen vaiheet ja vastaanottokodin arvioinnin nuoren jatkosta.

Tehostetun kotiuttavan perhetyön jaksolla työskentely perustuu neuvotteluissa sovittaviin tavoitteisiin. Kotiuttava perhetyö tulee mukaan työskentelyyn, kun sosiaalityöntekijä on tehnyt nuorelle hakemuksen kotiuttavan perhetyön palvelusta. Ennen kotiuttavan perhetyön jakson alkua perheohjaajien työskentely on tutustumista nuoreen ja perheeseen. Yhteistyö vastaanottokodin kanssa painottuu tiedonsiirtoon ja nuoren asioiden eteenpäin viemiseen. Sosiaalityöntekijän kanssa perheohjaajat suunnittelevat kotiuttavan perhetyön jakson aloitusta ja sisältöä, joista sovitaan tarkemmin ensimmäisissä neuvotteluissa tai kotikäynneillä.

Kotiuttavan perhetyön jakson aikana tavataan sekä nuorta että vanhempaa erikseen ja yhdessä. Perhetyön suunnitelma, johon kirjataan esimerkiksi jakson tavoitteet yhdessä perheen kanssa, on apuna perheen sitouttamisessa työskentelyyn. Nuoren kotiutuessa alkaa kotiuttavassa perhetyössä työskentelyvaihe, jonka tarkoituksena on tukea kotiutumista. Perheohjaajat käyvät perheen kanssa keskustelua heidän tulevaisuudestaan ja siitä, minne he voivat jatkossa ottaa tarvittaessa yhteyttä. Kotiuttavan perhetyön jakson päätteeksi pidetään loppuneuvottelu ja kootaan yhteenvedo perhetyön jakson sisällöstä.

	Kotirinteen vastaanottokoti	Tehostettu kotiuttava perhetyö	Sosiaalityöntekijä
KOTIUMISEN VALMISTELU	<ul style="list-style-type: none"> - Perhetapaamiset ja kotikäynnit - Pitenevät kotiharjoittelut - Vastaanottokodin välineuvottelut - Keskusteleminen jatkotuesta perheen kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> - Perhetyön aloituksesta sopiminen ja perhetyön jakson suunnitteleminen - Perhetyön aloitusneuvottelu - Vastaanottokodin välineuvotteluun osallistuminen 	<ul style="list-style-type: none"> - Yhteydenpito puhelimitse ja kirjausten välityksellä - Vastaanottokoti-jakson lopetuksesta ja perhetyön aloituksesta sopiminen - Kotiuttavan perhetyön hakemus - Vastaanottokodin välineuvottelut
LIMITTÄIN TYÖSKENTELY	<ul style="list-style-type: none"> - Perhetapaamiset ja kotikäynnit - Pitkät kotiharjoittelut - Tiedonsiirto kotiuttavaan perhetyöhön - Vastaanottokodin loppuneuvottelu 	<ul style="list-style-type: none"> - Perhetapaamisiin osallistuminen vastaanottokodin kanssa - Nuoren tapaamisen aloittaminen - Perhetyön suunnitelma - Vastaanottokodin loppuneuvotteluun osallistuminen 	<ul style="list-style-type: none"> - Yhteydenpito puhelimitse ja kirjausten välityksellä - Vastaanottokodin loppuneuvottelu
KOTIUTUMINEN	<ul style="list-style-type: none"> - Työskentelyn päättäminen - Muutto: Loppusiivous - Loppuyhteenveto 	<ul style="list-style-type: none"> - Kotiutumisen tukeminen - Nuoren ja vanhempien tapaamiset yhdessä ja erikseen 	<ul style="list-style-type: none"> - Yhteydenpito puhelimitse ja kirjausten välityksellä

Taulukko 1: Kotiutumisprosessi

7.2 Kehittämistarpeet kotiutumisprosessissa

Vastaanottokodin kehittämistarve kotiutumisprosessissa on työntekijöiden vaihtuvuus. Kotiuttavan perhetyön tiimissä on ollut muutaman vuoden aikana vaihtuvuutta, joka lisää työtä kahdelle perheohjaajalle.

Tehostetun kotiuttavan perhetyön kehittämistarpeita kotiutumisprosessissa ovat työn tarpeen ja sille tarjottavan ajan kohtaaminen sekä työskentelyn aloittamisen aikatauluttaminen. Työskentelyn alkua kuluu ajoittain asioiden selvittämiseen, esimerkiksi jos päätös kotiuttavan perhetyön palvelusta on tullut kovin myöhään, eikä kotiuttavalla perhetyöllä siksi ole ollut aikaisemmin mahdollisuutta tulla mukaan työskentelyyn. Sosiaalityöntekijälle kotiuttavan perhetyön kehittämistarve on, että he pohtisivat enemmän yhdessä nuoren kotiutumisen mahdollisuutta sekä perheohjaajien työtilannetta.

Vastaanottokodin ja perheohjaajien esimiehen kehittämistarpeita kotiutumisprosessissa ovat oikea-aikaisesti oikean palvelun tarjoaminen sekä tukihenkilöiden saaminen lastensuojelupalveluihin. Kaupungin toiminnan suunnittelemiseen esimiehen kehittämistarve on, että suunniteltaessa huomioitaisiin sosiaalitalouden näkökulma.

Kotirinteen vastaanottokoti	Tehostettu kotiuttava perhetyö	Vastaanottokodin ja perheohjaajien esimies
- Työntekijöiden vaihtuvuus	- Työn tarpeen ja sille tarjottavan ajan kohtaaminen - Työskentelyn aloittamisen aikatauluttaminen - Nuoren kotiutumisen mahdollisuuden sekä perheohjaajien työtilanteen pohtiminen sosiaalityöntekijän kanssa	- Oikea-aikaisesti oikean palvelun tarjoaminen - Lastensuojelupalveluihin tukihenkilöiden saaminen - Sosiaalitalouden näkökulman huomioiminen kaupungin toimintaa suunniteltaessa

Taulukko 2: Kehittämistarpeet kotiutumisprosessissa

7.3 Tuloksien pohdinta

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, minkälainen prosessi nuoren kotiutuminen Kotirinteen vastaanottokodista on, sekä laatia vastaanottokodin ja kotiuttavan perhetyön prosessikuvaus, joka sisältää vastaanottokodista perhetyön asiakkaaksi siirtymisen vaiheet. Yksi keskeisimmistä johtopäätöksistä opinnäytetyössäni on, että kotiutumisprosessista on haasteellista laatia yleispätevää prosessimallia. Kotiutuminen etenee aina tapauskohtaisesti, kuten mikä tahansa sosiaalialan asiakasprosessi. Vastaanottokodin sijoitusjaksojen ja kotiuttavan perhetyön jaksojen pituudet ja jaksoille asetetut tavoitteet vaihtelevat. Erilaiset jaksojen pituudet ja tavoitteet vaikuttavat siihen, mitä asioita jakson aikana tehdään missäkin vaiheessa. Itse asiassa prosessimalleja voisi olla yhtä monta kuin on perheitäkin. Siksi opinnäytetyöni tarkoituksena oli luoda kotiutumisprosessista ideaali kuvaus, jota voi soveltaa tarpeen mukaan.

Vastaanottokodin ohjaajien haastatteluista kävi ilmi, että vastaanottokodissa valmistellaan kotiutumista koko sijoitusjakson ajan, mikäli tavoitteena on nuoren kotiutuminen. Aina kotiutuminen ei kuitenkaan ole varmaa, jolloin jakson tavoitteena voi olla esimerkiksi kartoittaa, onko kotiinpaluulle edellytyksiä. Joskus taas sijoitukset vastaanottokotiin ovat niin lyhyitä, että nähdään vasta jakson loppuvaiheessa, palaako nuori kotiin. Silloin kotiutuminen ei välttämättä etene yhtä suunnitelmallisesti kuin sellaisissa sijoituksissa, joissa kotiutuminen on ollut tavoitteena alusta asti. Tilanteiden yllätyksellisyys vaikuttaa myös siihen, missä vaiheessa kotiuttava perhetyö tulee mukaan työskentelyyn, sillä aina sitä ei voida ennakoida. Ennakoimattomat tilanteet kuuluvat joka tapauksessa lastensuojelutyön luonteeseen ja niitä tulee voida sietää.

Toinen keskeinen johtopäätös on se, että kotiutumisen kaikissa vaiheissa on tärkeää huomioida koko perhe. Vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu nuoren hyvinvoinnista sijoitusjakson aikana. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että sijoitusjakson aikana perhe osallistuu mahdollisimman paljon nuoren asioiden hoitamiseen ja lähtökohtaisesti perhe tekee kaikki nuorta koskevat päätökset lukuun ottamatta Kotirinteen omia käytäntöjä. Sijoitusjakson aikana myös järjestetään perhetapaamisia, joissa käydään läpi monenlaisia asioita liittyen esimerkiksi perheen historiaan tai sijoitusta edeltäviin tapahtumiin.

Kotiuttavan perhetyön jakson sisältöä suunnitellaan yhdessä perheen ja nuoren asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa neuvotteluissa ja kotikäynneillä. Kotiuttavan perhetyön jakson aikana tavataan tiiviisti nuoren lisäksi myös vanhempia, sekä erikseen että yhdessä. Tapaukset järjestetään esimerkiksi siten, että toinen perheohjaajista tapaa nuorta ja toinen vanhempaa, jonka jälkeen heitä tavataan vielä yhdessä. Perheohjaajien työskentely työpaireittain mahdollistaa perheen tukemisen tehostetummin ja tiiviimmällä aikavälillä, kuin yksin

työskennellessä. Perheen sitouttamista työskentelyyn tuetaan perhetyön suunnitelmalla, johon kirjataan muun muassa kotiuttavan perhetyön jakson tavoitteet yhdessä perheen kanssa. Perheet sitoutuvat tavoitteisiin paremmin, kun ovat itse saaneet olla mukana hyväksymässä niitä. Parhaiten kotiutuvaa nuorta ja hänen perhettään siis tuetaan huomioimalla koko perhe kaikissa prosessin vaiheissa.

Jokaisessa haastattelussa nousi esiin se, että siirtymävaiheessa vastaanottokoti ja kotiuttava perhetyö työskentelevät limittäin eli osittain päällekkäin. Hyvinkäällä palvelujärjestelmää kehitetään Lean-menetelmään perustuen, jolloin päällekkäisestä työstä tulisi päästä eroon (Talousarvio 2017, 105). Lean-menetelmän mukaan päällekkäisyys siis ajatellaan hukkaan menevänä työnä. Haastateltavien mukaan limittäin työskentely nähdään kuitenkin tarpeellisena, jotta vastuunvaihto tapahtuu niin sanotusti saattaen vaihtaan -periaatteen mukaisesti. Sen tarkoituksena on, että nuori ja perhe tietävät koko ajan, kuka työskentelee heidän kanssaan ja on siten vastuussa heidän asioistaan. Limittäin työskentely myös nopeuttaa tiedonsiirtoa, kun kotiuttava perhetyö pääsee jatkamaan työskentelyä jo olemassa olevan tiedon pohjalta. Silloin kotiuttavan perhetyön jaksolla päästään nopeammin kohti muutostyöskentelyä, kun tiedon saamisen ei tarvitse käyttää niin paljon aikaa. Lisäksi on perheen kannalta inhimillistä, että perheenjäsenten ei esimerkiksi tarvitse käydä läpi samoja asioita, joita vastaanottokotijaksolla on jo käyty. Kaikki haastattelut osoittivat, että työn limittäisyyden tarve määräytyy tapauskohtaisesti. Sen vuoksi joskus sitä on paljon ja joskus ei juuri lainkaan.

Keskeisin johtopäätös kehittämistarpeissa on se, että tiiviimmällä aikavälillä olevat tapaamiset kotiuttavan perhetyön jaksolla tehostaisivat onnistunutta kotiutumista. Jos perhe ei itse ole valmis tiiviimpiin tapaamisiin, perheohjaajien ja sosiaalityöntekijän tehtävänä on motivoida perhettä työskentelyyn. Perheohjaajat myös toivovat, että he keskustelisivat enemmän yhdessä nuoren asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa siitä, että työn tarve ja sille tarjottava aika kohtaisivat paremmin. Keskustelua tulisi olla enemmän esimerkiksi tilanteissa, joissa mietitään nuoren kotiutumisen mahdollisuutta tai työskentelyn aloittamista uusien asiakasperheiden kanssa.

Sekä vastaanottokodin ohjaajat että kotiuttavan perhetyön perheohjaajat totesivat, että ei voi tietää etukäteen, milloin kotiutumisosprosessi on onnistunut. Toinen perheohjaajista pohti, että siltä osin kotiutuminen on onnistunut, jos perhetyön jakso voidaan päättää. Jälkeenpäin ajateltuna olisin voinut asetella kysymyksen eri tavalla ja esimerkiksi tiedustella, minkälainen on onnistunut kotiutumisosprosessi. Silloin olisin saanut kehittämistarpeiden vastapainoksi tietoa siitä, mikä kotiutumisosprosessissa toimii. Toinen jatkokehitysidea opinnäytetyölleni olisi ollut varmistaa prosessitaulun toimivuus, sillä kehittämisen kohteen toimivuuden arviointi on tärkeä osa kehittämistutkimusta.

7.4 Luotettavuus ja eettiset kysymykset

Eskola & Suoranta (2008, 56) kirjoittavat, että tietojen käsittelyssä kaksi keskeistä käsitettä ovat luottamuksellisuus ja anonymitteetti. Opinnäytetyötäni varten haastattelin työntekijöitä asiakkaiden sijaan, mutta siitä huolimatta opinnäytetyöni edellyttää eettistä pohdintaa. Luottamuksellisuuden vuoksi opinnäytetyössäni ei käsitellä työntekijöitä tai asiakkaita koskevia yksilöiviä henkilötietoja. Haastattelutilanteissa huomioin luottamuksellisuuden kertaamalla haastateltaville opinnäytetyöni tarkoituksen, aikataulun ja tutkimusaineiston hävittämiseen sekä anonymitettiin liittyvät asiat ennen haastattelun alkua.

Tutkimuksesta aiheutuvia vahinkoja vältetään huolehtimalla tietosuojasta. Tietosuoja velvoittaa suojelemaan ihmisten yksityisyyttä siten, että ulkopuoliset eivät pääse tietoihin käsiksi. (Kuula 2015, 62, 64.) Aineisto täytyy hävittää tutkimuksen valmistumisen jälkeen tai hakea sille arkistointilupaa (Mäkinen 2006, 148). Kaikki asiakirjat ja haastattelunauhut säilytin salasanalla suojatulla tietokoneella, jotta aineisto ei päädy ulkopuolisten tietoon. Hävitän myös asiakirjat asianmukaisesti opinnäytetyöni arvioimisen jälkeen.

Tutkittavalla on oikeus valita, haluaako hän osallistua tutkimukseen (Mäkinen 2006, 147). Haastateltaville osoitettiin haastattelut työnsä puolesta, joten haastateltavien itsemääräämisoikeus osallistumisen suhteen ei toteutunut. Perheohjaajia ei olisi voinut korvata toisilla haastateltavilla, sillä tiimin kolmesta työntekijästä valikoiduilla oli eniten kokemusta kyseisessä tiimissä työskentelyssä. Vastaanottokodin ohjaajista puolestaan olisi voinut valikoitua haastateltavaksi muitakin ohjaajia, mutta todennäköisesti se ei olisi vaikuttanut tutkimustuloksiin. Opinnäytetyöni eettisyyden vuoksi raportoin tutkimustulokset yleiskielellä ja poistin tekstistä murre- ja puhekieliset ilmaukset, jotta haastateltavien anonymitteettisuoja säilyy mahdollisimman hyvänä.

Opinnäytetyöhöni vaikutti kokemattomuuteni tutkimuksen tekijänä, sillä tämä oli ensimmäinen yksin toteuttamani tutkimus. Erityisesti alkuvaiheessa työ eteni hitaasti, sillä minulla ei ollut aikaisempaa kokemusta siitä, minkälainen prosessi opinnäytetyön tekeminen on. Kokemattomuuteni haastattelijana näkyi myös haastattelutilanteissa siten, että en esittänyt kovin montaa tarkentavaa kysymystä, vaan pysyttelin melko tiukasti haastattelurungossa. Lisäksi toteutin perheohjaajien haastattelut peräkkäin ensimmäisenä haastattelukertana, joten esimerkiksi voinut kehittää haastattelurunkoa haastatteluiden välillä.

Opinnäytetyöni uskottavuuden huomioin perehtymällä laadullista tutkimusta käsittelevään tutkimuskirjallisuuteen sekä Laurea-ammattikorkeakoulun opinnäytetyöohjeeseen, jotta työni noudattaisi tieteellisen tutkimuksen käytäntöjä. Opinnäytetyöni toteutuksessa käytin sellaisia

aineistonkeruu- ja analyysimenetelmiä, joiden uskoin parhaiten tuottavan tietoa haluamastani aiheesta. Mielestäni opinnäytetyöni vastaa sille asetettuihin tutkimusongelmaan- ja kysymyksiin, jonka perusteella se voidaan arvioida validiksi. Tutkimuksen validius tarkoittaa pätevyyttä, eli tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Tutkimuksen reliabelius tarkoittaa tutkimustuloksien toistettavuutta. (Hirsjärvi ym. 2014, 231.) Uskon, että opinnäytetyöni tulokset voidaan arvioida reliabeleiksi, eli ne voidaan toistaa tarvittaessa, jolloin päädytään samoihin tuloksiin. Tutkimustuloksia ei kuitenkaan voida yleistää, sillä opinnäytetyöni on rajattu koskemaan vain vastaanottokoti Kotirinteen ja tehostetun kotiuttavan perhetyön toimintaa.

Lähteet

Painetut lähteet

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Tampere: Vastapaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2014. Tutki ja kirjoita. 19. painos. Helsinki: Tammi.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 134. Tampere: Juvenes Print.

Kiviniemi, K. 2015. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Raine, V. & Aaltola, J. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 74-88.

Kuula, A. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. 2. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Laamanen, K. 2009. Johda liiketoimintaa prosessien verkkona - ideasta käytäntöön. 8. painos. Espoo: Redfina.

Lastensuojelulaki 417/2007

Lecklin, O. 2006. Laatu yrityksen menestystekijänä. 5., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 22-56.

Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: Sanoma Pro.

Saastamoinen, K. 2010. Lapsen asema sijaishuollossa - Käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Sähköiset lähteet

Heino, T. 2008. Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämisehdotuksia. Selvitys Lastensuojelun kehittämisohjelmalle. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes, Työpapereita 9/2008. Helsinki: Valopaino. Viitattu 11.11.2016. <http://www.stakes.fi/verkkojulkaisut/tyopaperit/T9-2008-VERKKO.pdf>

Kotirinteen vastaanottokoti. 2016. Hyvinkään kaupunki. Viitattu 28.2.2016. <http://www.hyvinkaa.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/lapsiperheiden-palvelut/lastensuojelu/kotirinne/>

Känkänen, P. 2013. Siirtymät sijaishuollossa - hetkiä ja ikuisuuksia. Teoksessa Bardy, M. (toim.) Lastensuojelun ytimissä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 4. uudistettu painos. Tampere: Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino, 264-272. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-853-7>

Lastensuojelun palvelujärjestelmä. 2016. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 12.4.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu/lastensuojelun-palvelujarjestelma>

Perhetukikeskus Auerkulma. 2016. Järvenpään kaupunki. Viitattu 16.11.2016. http://www.jarvenpaa.fi/sivu.tmpl?sivu_id=638;d=638

Poijupuiston lastensuojelupalvelut. 2016. Espoon kaupunki. Viitattu 16.11.2016. http://www.espoo.fi/fi-FI/Sosiaali_ ja_ terveyspalvelut/Lapsiperheiden_palvelut/Lastensuojelu/Sijaishuolto/Poijupuiston_lastensuojelupalvelut

Sijointus Kotirinteessä. 2016. Hyvinkään kaupunki. Viitattu 28.2.2016. <http://www.hyvinkaa.fi/sosiaali- ja- terveyspalvelut/lapsiperheiden-palvelut/lastensuojelu/kotirinne/sijointus-kotirinteessa/>

Sisällönanalyysi. 2006. Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 19.11.2016. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html

Talousarvio. 2017. Kaupunginvaltuusto 28.11.2016. Hyvinkään kaupunki. Viitattu 17.4.2017. <http://www.hyvinkaa.fi/globalassets/kaupunki- ja- hallinto/ hallinto- ja- organisaatio/ ohjeet- julkaisut/ talouden- julkaisut/ talousarvio-2017.pdf>

Teemahaastattelu. 2006. Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 20.10.2016. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html

THL. 2010. Selvitys palvelukohtaisista asiakastiedoista lastensuojelun, kasvatusta ja perheneuvonnan sekä koulun sosiaalityön tehtävissä. Väinälä, A., Kärki, J., Suhonen, A. & Väyrynen, R. (toim.) Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Yliopistopaino. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201205085330>

Tirkkonen, T. 2015. Perhetyö. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 26.7.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset- nuoret- ja- perheet/ peruspalvelut/ sosiaalipalvelut/ perhetyo>

Vastaanottokoti. 2016. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 16.10.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/lastensuojelulaitokset/vastaanottokoti>

Julkaisemattomat lähteet

Kotiuttava perhetyö. 2016. Tehostetun kotiuttavan perhetyön esite. Luettu 25.7.2016.

Taulukot

Taulukko 1: Kotiutumisprosessi.....	29
Taulukko 2: Kehittämistarpeet kotiutumisprosessissa.....	30

Liitteet

Liite 1: Haastatteluiden teemat.....	39
Liite 2: Tutkimuslupa	40

Liite 1: Haastatteluiden teemat

Vastaanottokodin ohjaajat:

Kotiutumisen valmistelu

vastaanottokodin tehtävät

yhteistyön aloitus tehostetun kotiuttavan perhetyön kanssa

Limittäinen työskentely

vastaanottokodin tehtävät ja tavoitteet työskentelyn aikana

Kotiutuminen

vastaanottokodin tehtävät

onnistunut kotiutumisprosessi

Kehittämistarpeet

vastaanottokodin kehittämistarpeet kotiutumisprosessissa

Tehostetun kotiuttavan perhetyön perheohjaajat:

Kotiutumisen valmistelu

perhetyön tehtävät

yhteistyön aloitus vastaanottokodin kanssa

Limittäinen työskentely

perhetyön tehtävät ja tavoitteet työskentelyn aikana

käytettävät perhetyön menetelmät

Kotiutuminen

perhetyön tehtävät

onnistunut kotiutumisprosessi

Kehittämistarpeet

perhetyön kehittämistarpeet kotiutumisprosessissa

Vastaanottokodin ja tehostetun kotiuttavan perhetyön esimies:

Kehittämistarpeet

kehittämistarpeet kotiutumisprosessissa

Liite 2: Tutkimuslupa

HYVINKÄÄN KAUPUNKI
Sosiaali- ja terveystoimi

Perhe- ja sosiaalipalveluiden johtajan päätös § 56   **19.12.2016**

**056/2016 TUTKIMUSLUVAN MYÖNTÄMINEN KOTIRINTEEN VASTAANOTTOKODIN JA
TEHOSTETUN KOTIUTTAVAN PERHETYÖN PROSESSIKUVAUS DNRO 1250/2016)**

(Valmistelija: hallintosihteeri Sari Poikselkä, puh. p. 019 459 4934)

Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelija **Sini Vaarala** hakee tutkimuslupaa ammatillisen opinnäytetyön tekemistä varten.

Tutkimuksen tavoitteena on laatia Kotirinteen vastaanottokodin ja tehostetun kotiuttavan perhetyön välisen siirtymän prosessikuvaus. Tutkimus toteutetaan kyselytutkimuksena vastaanottokodin ja perhetyön työntekijöille.

Aineistoa kerätään 1/2017 - 2/2017 välisenä aikana. Tutkimuksen arvioitu valmistuminen on huhtikuu 2017.

Tutkimuksen tekemistä puoltaa perhepalvelupäällikkö Leena Säkjärvi. Tutkimuksessa on huolehdittava, että asiakastietoja ei käsitellä yksittäisten asiakkaiden osalta.

Päätös   Päätän, että **Sini Vaaralalle** myönnetään hakemuksen mukainen lupa.

Tutkimuksen ehtona on, että henkilötietoja käsitellään siten, että niistä yksilöitävien henkilöiden tunnistaminen on mahdotonta. Tutkija sitoutuu poistamaan aineistosta kaikki työntekijöitä ja asiakkaita koskevat yksilöivät tiedot viimeistään analysointivaiheessa. Asiakirjojen hävittäminen on tapahduttava silppuamalla.

Ennen raportin julkaisemista selvitys on annettava esiluettavaksi perhepalvelupäällikkö Leena Säkjärvelle. Valmis raportti tulee toimittaa Hyvinkään kaupungin sosiaali- ja terveystoimeen kirjallisessa muodossa nidottuna tai sähköisesti kirjaamoon sosiaalijaterveys@hyvinkaa.fi

perhe- ja sosiaalipalveluiden johtaja Olli-Pekka Alapiessa